

ЗНАЧЕННЯ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІВ ДЛЯ ГАЙДЕГГЕРІВСЬКОГО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ МИСЛЕННЯ

Уводячи в сутнісне мислення екзистенціали як буттєві риси присутності (*Dasein*), Гайдеггер відрізняє їх від категорій як способів рубрикації й осягнення суцього (на відміну від буття). Сутнісне мислення Гайдеггер протиставляє як розрахунковому мисленню, так і мисленню як представленню, пов'язаному з поставом (технікою), котре загороджує буття і має справу тільки з наявним з метою панування і розпорядження.

Ключові слова: мислення, категорії, екзистенціали, представлення, буття, пам'ять, вдячність.

Гайдеггерівська концепція мислення дозволяє переосмислювати наші способи осягання одвічного предмета філософії – власне мислення. Мартін Гайдеггер вважає, що, уводячи питання про сутність мислення в гідне поле запитування, ми стаємо здатними зрозуміти мислення як спів-дію істотності буття й жодним чином не змішуємо його з розповсюдженими способами здійснення інтелектуальної активності, орієнтованими на розрахунок з метою підкорення суцього й розширення контролю над ним. Тоді сутнісне мислення постає вчуванням, вслуховуванням людської істотності в неприховане (в істину).

Гайдеггер у своєму тлумаченні мислення виступає різко проти розведення чуттєвого, такого, що пов'язане з переживаннями, і раціонального, ментального. Його принциповий поворот у тлумаченні мислення – обернення мислення на *емоційно-екзистенціальне*, точніше – *введення емоційно-екзистенціального в мислення як необхідного його виміру, необхідного способу руху, способу існування його істотності*. Як слушно зазначає П.П.Гайденко, Гайдеггер, подібно до М.Шелера, виходить з первинності емоційно-практично-діяльного ставлення людини до світу [3, с.370]. Гайдеггер вводить *екзистенціали* як внутрішні виміри сутнісного мислення, які відрізняє від *категорій*.

Про природу та зміст екзистенціалів ідеться в працях А.С.Гагаріна, П.П.Гайденко, Ю.А.Разінова, О.С.Новикової, В.Б.Окоророкова, К.Фрумкіна та інших. Сам М.Гайдеггер вважає *екзистенціали буттєвими рисами присутності (Dasein)*. Ось як німецький філософ у праці “Буття і час” розрізняє категорії та екзистенціали: “...Ми називаємо буттєві риси присутності *екзистенціалами*. Їх потрібно чітко відділяти від буттєвих рис не-присутньо-сумірного суцього, котрі ми йменуємо *категоріями*. Цей вираз береться й фіксується в його первинному онтологічному значенні. Антична онтологія має взірцевим ґрунтом свого тлумачення буття внутрішньосвітове зустрічне суще. Способом доступу до нього вважається *νοεiv*, відповідно *λογος*. Сущє зустрічне в них. Але буття цього суцього повинно піддаватися схопленню в якомусь особливому *λεγειν* (с-казуванні), щоб це буття задалегідь стало зрозумілим як те, що воно є і в усякому суцшому вже *є*. Це завжди таке передуюче звернення до буття в обговоренні (рос. *об-суждении*) (*λογος*) суцього є *καθη-γορεισθα*. Слово значить найближчим чином: публічно звинуватити, виказати щось комусь напрямки. В онтологічному застосуванні термін означає: ніби виказати суцшому напрямки, що воно завжди вже є як суще, тобто дати для всіх його побачити в його бутті. Розглянуте й видиме в такому показуванні є *καθηγορια*. Вони охоплюють апіорні визначення суцього, по-різному відкритого для розгляду й обговорення в *λογοςі*. Екзистенціали й категорії суть дві основоможливості буттєвих рис. Сущє, що відповідає їм, вимагає завжди різного способу первинного опитування: сущє є *хто* (екзистенція) або *що* (наявність у найширшому смислі). Про взаємозв'язок цих двох модусів рис буття можна говорити тільки із вже проясненого горизонту буттєвого питання” [10, с.44–45]. Отже, категорії фіксують риси такого суцього, яке не сумірне з *Dasein*, тобто ці риси притаманні й *Dasein*, але тією мірою, якою воно схоже на решту

суцього й нічим істотним від неї не відрізняється. Оскільки ж категорії не здатні схопити саму істотність Dasein у його істині, то вони мають відношення лише до *суцього*, адже тільки *присутності* (Dasein) доступне буття як таке.

У праці “Європейський нігілізм” Гайдеггер пише: “Категорії суть називання суцього, що виявляють, в аспекті того, то суще як таке за своїм влаштуванням є. Як такі називання категорії, власне, розпізнаються при осмисленні того, що мовчазно говориться за звичайного називання й обговорення суцього” [12, с.85]. Отже, категорії мають відношення до суцього (і тільки до суцього); вони вмонтовані в судження й на рівні розсудку (за Кантом) нерелексивно просто застосовуються. Проте, на відміну від Канта, Гайдеггер вважає, що категорії відповідають влаштуванню суцього.

У праці Гайдеггера “Про істотність і поняття $\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ ” стосовно категорій читаємо: “Катῆγορία ми перекладаємо через поклик $\acute{\iota}$, звісно, не охоплюємо таким чином усю повноту грецького значення: $\kappa\alpha\tau\alpha\gamma\omicron\rho\epsilon\upsilon\epsilon\iota\nu$ – на агорі ($\alpha\gamma\omicron\rho\alpha$) у відкритому судовому розгляді комусь не на життя, а на смерть сказати, що він є ’той, котрий...’; звідси йде і більш широке значення: щось закликати як те й те, так, проте, що в цьому призові і крізь нього це призване стає [поміщується] у загальнодоступне і відкрите, явне. Катῆγορία є іменування того, що є щось: будинок, дерево, небо, море, тверде, червоне, здорове. Цей ’термін’ “категорія” – напроти, має на увазі деяке покликання, що відмічає відмінне. <...> Те, що стоїть-в-собі (’субстанція’) – якісність (’квалітет’) і тому подібне роблять, проте, буття (істотність) суцього цілковито відкритим. Категорії суть тому відмінно помічені, тобто такі, що несуть усяке звичне й щоденне покликання, *катῆγορία*, в особливо підкресленому смислі. ‘Категорії’ лежать в основі тих щоденних покликань, котрі оформляються у висловлювання, ‘судження’; тому й можуть бути ці категорії знайдені, своєю чергою, під проводом висловлювання, того, що зветься $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$; ось чому Кант змушений був таблицю категорій ‘виводити’ з таблиці суджень; ось чому пізнання категорій як визначень буття суцього, так звана метафізика, є в деякому сутнісному смислі пізнання цього логосу, тобто ‘логіка’; тому метафізика утримує ім’я логіки там, де вона приходить до повного (можливого для неї) усвідомлення самої себе, у Гегеля” [13, с.132–133].

Проте, як нам здається, Гайдеггер тлумачить природу категорій в аристотелівсько-кантивському розумінні й чомусь обходить гегелівський підхід до цієї проблеми. Адже за Гегелем категорії постають формами змістовної тотожності мислення й буття, тому саме в рухові категоріального складу мислення, що розгортає себе, буття приходить до свого усвідомлення. Саме в цьому русі долається суб’єкт-об’єктна дихотомія. Правда, П.П.Гайденко стверджує, що, згідно з міркуваннями Гайдеггера, категорії, незалежно від того, чи вони розуміються онтологічно або гносеологічно, передбачають за самою своєю природою розділення суцього на суб’єкт і на об’єкт і тому не здатні вхопити того первісно нерозчленованого цілого, з якого виходить екзистенціальна онтологія самого німецького мислителя. А для осягнення цієї цілісності необхідно створити нові засоби, поняття особливого роду – екзистенціали [4, с.420]. У цьому пункті з ним можна було б і посперечатися, оскільки “поняття особливого роду” (екзистенціали) не сам Гайдеггер “створює”, а *відкриває* їх у товщі людського способу буття.

За Гайдеггером, не категорії як такі одразу ж розчленовують світ на суб’єкт та об’єкт, – це є особливістю новоєвропейської ментальності, коли наука саме як дослідження інституалізується та спеціалізується [11, с.266, 269]. А за таких умов мислення знаходиться в полоні *представлення*. За часів античності людина постає такою, що споглядається суцим. У новий час взаємини обертаються: представляти тут значить “наявне перед-поставляти уперед себе як дещо, що проти-стоїть, співвідносити його із самим собою, тобто з тим, хто представляє, і змушувати наявне вступати в такий зв’язок із собою як сферою, що задає міру. Але, набуваючи образ суцього, людина саму себе ста-

вить на сцену, тобто у відкрите коло всього, що взагалі й усе-відкрито представляється. Тим самим людина саму себе покладає як сцену, на котрій віднині зобов'язане представляти, репрезентувати себе суще, на котрій суще зобов'язане ставати образом. Людина стає репрезентантом суцього як пред-метного" [11, с.276–277], а тому представляти значить "ставити перед собою і для себе" [11, с.277]. У представленні суще вже не присутнє, а протипоставлене, тут не виявлення чогось, а ухоплення чогось для розрахунку й обчислення, для забезпечення. Представлення не є вчуванням присутнього. Минула істотність мислення, стверджує Гайдеггер, сформована за представленням і як різновид представлення. "Наш власний спосіб мислення живиться ще минулою істотністю мислення, представленням. Але ми ще не мислимо, оскільки ще не досягнули власної для мислення істотності, на яку ми ще не втратили прав. Ми ж не знаходимося у власному мисленні" [14, с.116]. Панування мислення як представлення веде до зростання пустелі. Людський здоровий глузд постає лише сплосченим продуктом того різновиду представлення, котрий у кінцевому підсумку дав можливість визріти епосі Просвіщення у XVIII столітті. Його влада простягається й до цього часу. У сучасній машинній цивілізації "способи оформленого й готового представлення, що стають в їх механізмові все більш витонченими, за-ставляють те, що, власне, є. Це за-ставлення здійснюється не попутно, а з принципу тотально пануючого способу представлення. Цей спосіб представлення, що за-ставляє, здоровий людський розсудок завжди має на своєму боці" [14, с.128]. Спосіб представлення, за Гайдеггером, має істотне відношення до по-ставлення, яке характеризує сутність техніки. І тут виникає певний парадокс: представлення, за визначенням, має нам репрезентувати реальність, але воно здатне водночас і затуляти її від нас, точніше – затуляти не суще, а буття. Із цього приводу слушно зауважує В.П.Візгін: "Поставлення за-ставляє просвіт буття, за-городжує його. Заставляючи, тобто загороджуючи, світло буття (до речі, метафора світла – типова метафора для Марселя, але не для Гайдеггера, хоч у нього і є вираз *Lichtung*), я включаю механізми заставлення як примусу. Отже, за-ставляючи (загороджуючи), я *з-мушую* (примую) (рос. – *заставляю*). Іншими словами, панування поставлення є 'царство необхідності', несвободи. Світ примусу – світ заставленості, загородженості, затемнення і, до речі, забуття (буття). Такий світ є світ причинності, необхідності. Йому протистоїть світ відкритості, просвіту, свободи" [1, с.421]. Гайдеггерівське сутнісне мислення саме пов'язане із цим другим світом, ось чому воно – *інше мислення*.

Проте звичайне представлення й гадка завжди прагнуть зробитися судом над мисленням. Гайдеггерівські оцінки представлення в чомусь істотному збігаються з гегелівською критикою мислення як представлення і його протиставленням такого мислення мисленню в поняттях (у суто гегелівському тлумаченні). На думку О.Г.Погоняйла, Гегель у "Феноменології духу" виступає як перший критик усієї новоєвропейської парадигми, тобто – горезвісного мислення, що представляє. Таким чином, Гегель десубстанціалізує свідомість. Для свідомості, що представляє, представлене уявляється чимось відмінним від свідомості, але в *понятті* ця відмінність опиняється всередині свідомості. За Гегелем, у дійсному мисленні предмет рухається не в представленнях або образах, а в *поняттях*, тобто в деякому розпізнаваному всобі-бутті, яке безпосередньо для свідомості від неї ж не відрізняється [7, с.787]. Проте для Гайдеггера й гегелівське спекулятивне мислення (у поняттях) є недостатнім, оскільки шлях спекулятивного (Гегель) й інтуїтивного (Гуссерль) мислення ще потребує *просвіту*, який доступний для проникання. А це вже завдання *іншого мислення* [15].

Повертаємося до гайдеггерівського тлумачення природи категорій. Отже, із самого початку категорії виявляються в онтичному розділенні суцього на класи, роди, розряди, і лише потім, як зазначає Ю.А.Разінов, упізнаються як онтологічні експліканти того, що в цьому розділенні певним чином уже виразилося. Категорії зрозумілі як такі називаються

вання, у котрих суще виставлене на вид у своєму буттєвому влаштуванні. Виходячи із цього, метафізика робить рішучі охоплення і розгортання сущого в усій повноті його складу, який охоплюється складом категорій. А саме це визначення відбувається як деяке “мовчазне називання”, яке невимовно присутнє в будь-якому повсякденному висловлюванні про світ. Категорії непримітно вбудовані у звичну ходу наших думок і міркувань, що свідчить про те, що метафізика приховано править світом. Філософські категорії є онтологічними предикатами сущого, несумірного з Dasein, за допомогою яких суще може бути наявно представлене як предмет. Оскільки категорії визначені як “основні слова метафізики”, вони зберігають значення як важливі інструменти пізнання влаштування сущого й тому не можуть бути однозначно списані в архів історії. Проте буття як таке не може бути схоплене складом категорій, тому що саме не має складу. Тим самим у категоріях упущене питання про істину буття [8]. Ю.А.Разинов вважає, що проблема екзистенціалів є проблемою виявлення таких кристалізацій у досвіді неklasичного мислення, котрі за своєю методологічною роллю могли б бути зіставленими категоріями класичної філософії. Екзистенціали в онтології Гайдеггера відіграють приблизно таку ж роль, що й категорії в рамках класичної онтології, тобто є опорними основами мислення про буття. Категорії та екзистенціали визнаються Гайдеггером як фундаментальні одиниці онтології, на основі котрих реалізується можливість побудови двох її типів: на базі категоріального аналізу – класичного типу, на базі екзистенціально-феноменологічного аналізу – неklasичного. Категорії та екзистенціали альтернативні одне одному в смислі можливостей “онтологічної предикації”, але водночас їх можна зіставляти за фундаментальністю, хоча вони й не рівні, оскільки за категоріальним мисленням виявляються більш первісні – екзистенціальні основи [8]. Отже, за Ю.А.Разиновим, екзистенціали – це кристалізації фундаментального досвіду присутності (Dasein), конститутивні моменти її, вони є структурами екзистенції як способу буття присутності. Dasein розімкнене до буття, і буття розімкнене, своєю чергою, у ньому. Тому екзистенціали, вважає Ю.А.Разинов, є способами тримання такої подвійної розкритості присутності в простір самого буття. Відповідно, “екзистенціально-феноменологічний аналіз є такий аналіз присутності, що розуміє саму себе, у котрому самовиявляються структури її буття (її складність), і, водночас, явлений її простий смисл (її простота)” [8].

А.С.Гагарін визначає екзистенціали як способи людського існування, як сили, що конституують Я людини, як смисложиттєві основи буттєвування людини, як форми можливого прояву онтичної реальності для людського буття [2, с.9]. К.Фрумкін пише: “Екзистенціал – буттєва риса присутності, елемент екзистенціальності, одержаний з аналізу екзистенції. Протилежність – категорія, котра відноситься до наявності так само, як екзистенціал до екзистенції” [9]. П.П.Гайденко вважає, що екзистенціали виражають модуси буття світу в його нерозривному зв’язку з буттям людської свідомості або, що те ж саме, модуси людського існування в його злитості з життєвим світом [4]. В.Б.Окороков стверджує, що гайдеггерівська фундаментальна онтологія, “переформовуючи фундаментальні ‘сутності’, разом із тим перебудовує й саме мислення; а екзистенціали: жах, страх, турбота та ін. – є тими самими структурами (параметрами), через які буття вторгається в ‘істотність’ свідомості й пронизує її онтологічно” [6, с.215]. Гайдеггер сховав “сутність в ‘екзистенціали’ й одержав їх як межу існування та смислу буття” [6, с.151]. В.Б.Окороков припускає, що екзистенціали, які не піддаються умоглядному дослідженню, можуть бути описані у “квантовій теорії свідомості” [6, с.70–71]. Католицький богослов Карл Ранер як центральне поняття для свого антропологічного та трансцендентального богослов’я вводить поняття “надприродний екзистенціал”, беручи слово “екзистенціал” з філософії Гайдеггера (сам К.Ранер відвідував лекції німецького філософа у Фрайбурзі в 1922–1936 рр.). Завдяки надприродному екзистенціалу, “людина сприймає саму себе й навколишнє середовище у світлі благодаті Божої” [5, с.XIX].

Крізь екзистенціали проступає саме *буття*, оскільки вони є буттєвими рисами присутності (Dasein), а саме тільки Dasein відкритий буттю і буття в ньому й крізь нього відкривається. У категоріальному ж каркасі репрезентоване, нам дане тільки *сущє*. Ось у чому була правда Канта стосовно непізнаваності й недоступності нам (у раціоналістично-науковій установці) речей-в-собі.

Можна погодитися з Ю.А.Разіновим: у Гайдеггера залишається не проясненим питання про методологічний статус екзистенціалів та екзистенціальних понять як базових одиниць аналітики. Сам автор відмінність між екзистенціалами й екзистенціальними поняттями характеризує як відмінність дорефлексивного та рефлексивного рівнів (за аналогією з категоріями – як “основними словами” і як “основними поняттями” метафізики). Екзистенціальний аналіз зосереджений на розкритті “завжди своїх” буттєвих здатностей присутності, котрі ніколи не можуть бути даними наявно, а завжди розкриваються як буттєві можливості, поновлення яких присутність завжди бере на себе сама. Проте з наступним твердженням Ю.А.Разінова погодитися важко. Він стверджує, що екзистенціали (на відміну від категорій) не є родами буття тому, що кожен з них, сам по собі будучи простим смислом буття, розкриває при цьому смисл іншого екзистенціала, а категорії залишаються непроникливими одна для одної характеристиками сущого [8]. Проте, як відомо, у гегелівській логіці категорії взаємно пронизують одна одну, кожна наступна містить у собі й розкриває попередню (сутність – істина буття, становлення – істина буття й ніщо і т. д.). Стосовно ж розпізнання екзистенціалів і феноменів, які сам Гайдеггер схильний ототожнювати, Ю.А.Разінов має рацію, стверджуючи разом з В.О.Конєвим, що екзистенціали є “вибудованими феноменами”: наприклад, у конститутивах “буття-в”, “люди”, “розташування”, “розуміння”, “мовлення” вибудовується висхідний для аналізу присутності цілісний феномен “буття-у-світі”. Складність полягає в тому, що в цьому “беруть участь” й інші “вибудовані феномени”, котрі не визначаються як екзистенціали (світ, підручність, знак тощо) [8].

У праці “Буття і час” Гайдеггер аналізує такі екзистенціали, як “буття-у-світі”, “буття-з-іншими”, “буття-до-смерті”, “страх”, “рішучість”, “турбота” та ін. А в лекціях “Що зветься мисленням?” він розглядає інші – “пам’ять” і “вдячність” (правда, *не називаючи* їх “екзистенціалами”) як необхідні виміри сутнісного мислення. Пам’ять Гайдеггер інтерпретує не як деякий суто психологічний феномен, а екзистенціальний, що неодмінно належить справжньому мисленню. Пам’ять – це зібраність мислення. У чому? У тому, що нас зберігає, оскільки воно нами помислене. Мислиме потребує пам’яті. “Мислимому і його мислям, до ‘gedanc’, належить вдячність (Dank). Але, може бути, ці співзвуччя слів ‘мислення’ з пам’яттю і вдячністю є лише поверхневою та штучною вигадкою” [14, с.158]. Пам’ять є цілісність духу як постійна внутрішня зібраність у тому, “що сутнісно звернене до усякої чуттєвості”. Це – єдність завжди власної при-сутності. Пам’ять означає те ж саме, що молитва, по-минання: перебування, що не відпускає. “Як таким чином зрозуміла пам’ять Gedanc є також і те, що іменується словом ‘вдячність’ (‘Dank’). У вдячності дух пригадує (gedenkt) те, що він має, і те, що він є. Пригадуючи таким чином, і тому в якості пам’яті, дух примислює себе (denkt...zu) до Того, чому він належить (gehört). Він мислить себе таким, що слухає (hört), не в смислі простого підкорення, а таким, що слухає, у смислі молитви, що слухає. Висхідна вдячність – це вдячність собі (Sichverdanken). Тільки в ній ми й лише з неї слідує те мислення, котре ми знаємо як нагороду й плату в хорошому й поганому смислі” [14, с.161]. Gedanc означає: душа (Gemüt), серце, глиб душі, те найбільш внутрішнє людини, котре тягнеться далі за все назовні й досягає крайності в найбільш віддаленому, а тому це не є якесь “внутрішнє мислення”. “Gedanc, глиб серця, є зібраність усього того, що нас зачіплює, що нас зворушує, що нам до душі – нам, оскільки ми є як люди” [14, с.250]. Таким чином, Гайдеггер стверджує, що сутнісне мислення є такою зібраністю людської істотно-

сті, що думка йде не від інтелекту, а з глибин серця, від імені всієї нашої істоти в її істотності.

Не мислення “дякує” – саме справжнє мислення і є найбільшою вдячністю. А найбільшою невдячністю, мабуть, – необдуманість. Чиста *вдячність* – на відміну від компенсації, відшкодування, подарунка й т. п. – те, що *ми мислимо*. Гайдеггер пише: “Ми примислюємо від себе тому, що закликає мислити, своє дане для мислення (das zu-Denkende zudenken). Але це дане для мислення не є дещо, що ми лише зі свого боку вносимо й приносимо (auf- und mitbringen), щоб зробити тим самим дар у відповідь (Gegengabe). Коли ми думаємо про те, що закликає нас мислити, ми пригадуємо тим самим про те, що саме те, що закликає мислити, дає нам для мислення. Цей спогад, котрий як мислення є справжньою вдячністю, потребується саме в тому, щоб дякувати, а не віддавати взамін і відпрацьовувати. Таке дякування – не відшкодування, а відкритість назустріч. Тільки ця відкритість назустріч дає нам можливість зберегти у своїй сутності те, що первісно дається для мислі” [14, с.252–253]. Ось чому мислення є *благодаріння*. *Прекрасне, благодатне* мають бути *внутрішнім виміром мислення*, його дорогою, способом розгортання; без цього мислення зсихається до ratio. “Якби мислення могло те, що у всякий час дається для думки, приводити його у власну сутність, то воно стало б найвищою вдячністю смертних. Це мислення було б супроводженням того, що призиває мислити в його власну усамітненість (Abgeschiedenheit), котра ховає те, що закликає мислити, непошкодженим у його гідне запитування поле. Ніхто з нас не насмілиться здійснити таке мислення навіть у найвіддаленішому наближенні або хоча б розіграти його прелюдію. Якщо це так недосяжно високо, то підготовка до нього, навпаки, цілком можлива” [14, с.253]. Бачимо, що мислити, за Гайдеггером, – це приводити дане для думки у власну сутність, а не просто аналізувати, досліджувати, вираховувати.

Отже, екзистенціали, відповідно до гайдеггерівської концепції мислення, повинні ставати свого роду “категоріями”, тобто *формами* сутнісного мислення. На нашу думку, Гайдеггер пропонує не просто мислити **про** екзистенціали, а **мислити екзистенціалами**. Саме за таких умов можливе, як він говорить, “виховання” мислення, перехід до іншого мислення, у якому неприхованість мислиться як просвіт, котрий тільки й надає буття і суще, їх присутність одне з одним і заради одне одного. “Спокійне серце просвіту є місцем тиші, з котрого виникає щось на кшталт можливості буття і мислення і буття, тобто присутності й сприйняття. У цій зв’язаності взаєдичується можлива вимога обов’язковості мислення” [15]. Що означає *мислити екзистенціалами*? Мислити – це насамперед *входити в ситуацію мислення*. Для такого входження, своєю чергою, треба увійти *в ситуацію пам’яті й вдячності* (а не просто “пам’ятати” і “дякувати”), увійти у глиб душі та серця. І при цьому жодним чином не абстрагуватися від ситуацій “буття-у-світі”, “буття-з-іншими”, “турботи” тощо.

1. Визгин В. П. Философия Габриэля Марселя: темы и вариации / В. П. Визгин. – С. Пб. : Изд. дом “Мирь”, 2008. – 711 с.
2. Гагарин А. С. Экзистенциалы человеческого бытия : одиночество, смерть, страх (от античности до Нового времени). Историко-философский аспект : автореф. дис. на соискание уч. степени д-ра филос. наук : спец. 09.00.03 “История философии” / А. С. Гагарин. – Екатеринбург, 2002. – 46 с.
3. Гайденко П. П. Прорыв к трансцендентному: новая онтология XX века / П. П. Гайденко. – М. : Республика, 1997. – 495 с. – (Философия на пороге нового тысячелетия).
4. Гайденко П. П. Экзистенциал / П. П. Гайденко // Новая философская энциклопедия : в 4 т. / под ред. В. С. Степина. – М. : Мысль, 2001. – Т. 4. – 736 с.
5. Горелов А. Карл Ранер о Боге и человеке / Алесандро Горелов // Ранер К. Основание веры. Введение в христианское богословие ; [пер. с нем. В. Витковский]. – М. : Библийско-богословский институт св. апостола Андрея, 2006. – (Современное богословие). – С. XV–XXI.
6. Окорочков В. Б. Метафизика эпохи трансцендентального мышления : специфика, сущность и тенденции развития / В. Б. Окорочков. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2000. – 264 с.

7. Погоняйло А. Г. В дополнение к переводу / А. Г. Погоняйло // Кожев Александр. Введение в чтение Гегеля ; [пер. с фр. А. Г. Погоняйло]. – С. Пб. : Наука, 2003. – С. 760–791.
8. Разинов Ю. А. От категорий к экзистенциалам: к проблеме экспликации форм неклассической рациональности в онтологии М. Хайдеггера [Электронный ресурс] / Ю. А. Разинов. – Режим доступа : http://gzvon.pyramid.volga.uva/biblioteka/kafedra_filosofii/libph/konev/01/r2g13.pdf.
9. Фрумкин К. Словарь хайдеггерианских терминов (по “Бытию и времени”) [Электронный ресурс] / К. Г. Фрумкин. – Режим доступа : http://nounivers.narod.ru/pub/h_voc.htm.
10. Хайдеггер М. Бытие и время / М. Хайдеггер ; [пер. с нем. В. В. Бибихин]. – С. Пб. : Наука, 2003. – 450 с. – (Слово о сущем).
11. Хайдеггер М. Время картины мира / М. Хайдеггер ; [пер. с нем. В. В. Бибихин] // Время и бытие. Статьи и выступления / М. Хайдеггер. – М. : Республика. – (Мыслители XX века). – 447 с.
12. Хайдеггер М. Европейский нигилизм / М. Хайдеггер ; [пер. с нем. В. В. Бибихин] // Время и бытие. Статьи и выступления / М. Хайдеггер. – М. : Республика. – (Мыслители XX века). – 447 с.
13. Хайдеггер М. О существе и понятии $\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ / М. Хайдеггер ; [пер. с нем. Т. В. Васильева] // Васильева Т. В. Семь встреч с М. Хайдеггером. – М. : Издатель Савин С. А., 2004. – С. 119–182.
14. Хайдеггер М. Что зовется мышлением? / М. Хайдеггер ; [пер. с нем. Э. Сагетдинов]. – М. : Академический Проект, 2006. – 351 с. – (Философские технологии).
15. Хайдеггер М. Конец философии и задача мышления [Электронный ресурс] / Мартин Хайдеггер. – Режим доступа : <http://vox-journal.org/html/issues/vox5/83>.

While introducing into essential thinking existentials as ontological features of Dasein Heidegger makes difference between them and categories as the mean for classifying (categorizing) just existence, not ontological. The existential thinking Heidegger opposes to the thinking as representation, that deals with technics which obscures ontological and operates just with the present being for the purpose of domination and disposing.

Keywords: *thinking, categories, existentials, representation, being, memory, thanksgiving.*